

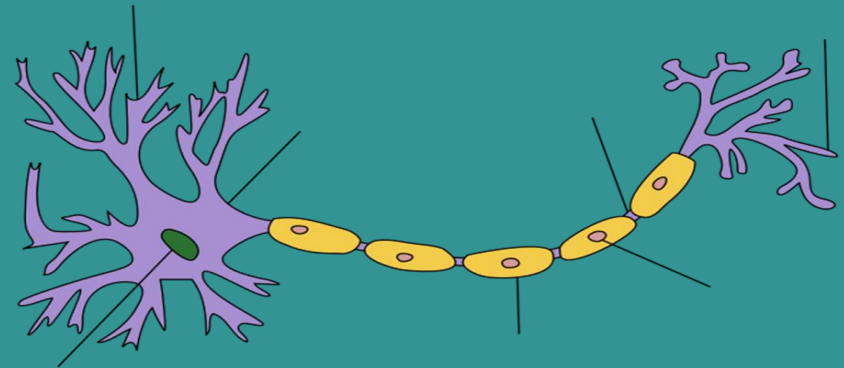
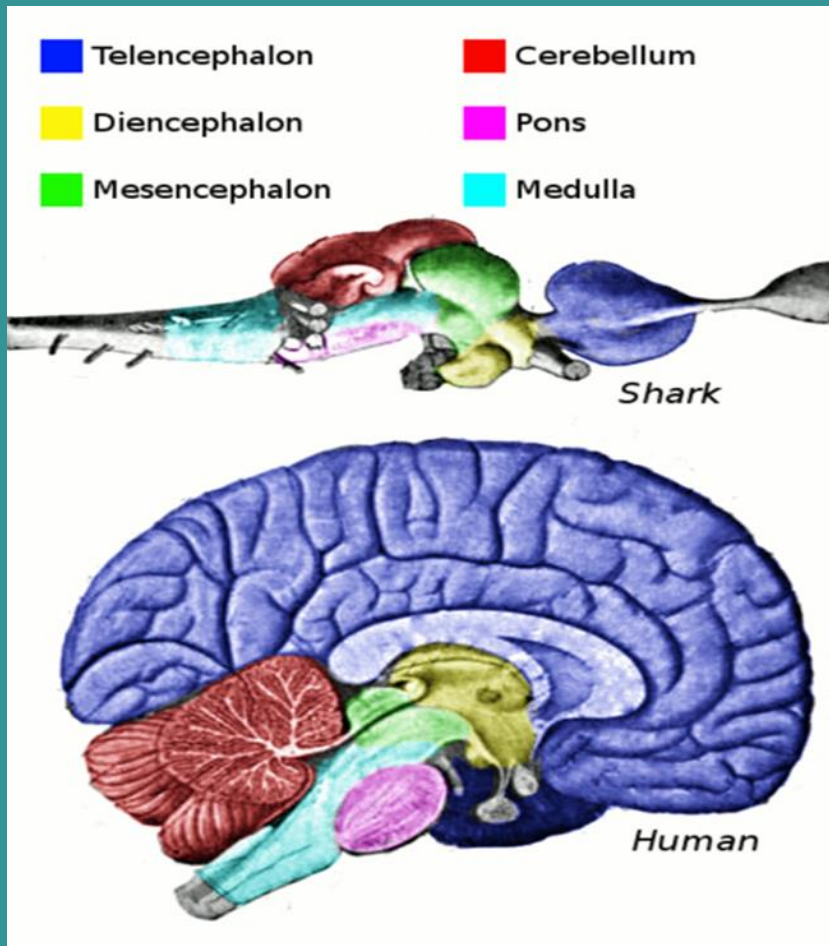
Ošetřování nemocných s ALZHEIMEROVOU NEMOCÍ (DEMENCE)

Mgr. Dagmar Maršálková

Anatomická stavba mozku, NEURON:

Autor : Looie 496. Vertebrate-brain-regions.png. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. 3. 10. 2008, 20:13. [cit. 2013-01-25]. Dostupné pod licencí Creative Commons z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Vertebrate-brain-regions.png>

QUASAR JAROSZ. Neuron Hand-tuned.svg. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. 11. srpna 2009. [cit. 2013-01-25]. Dostupné pod licencí GNU, Creative Commons z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Neuron_Hand-tuned.svg

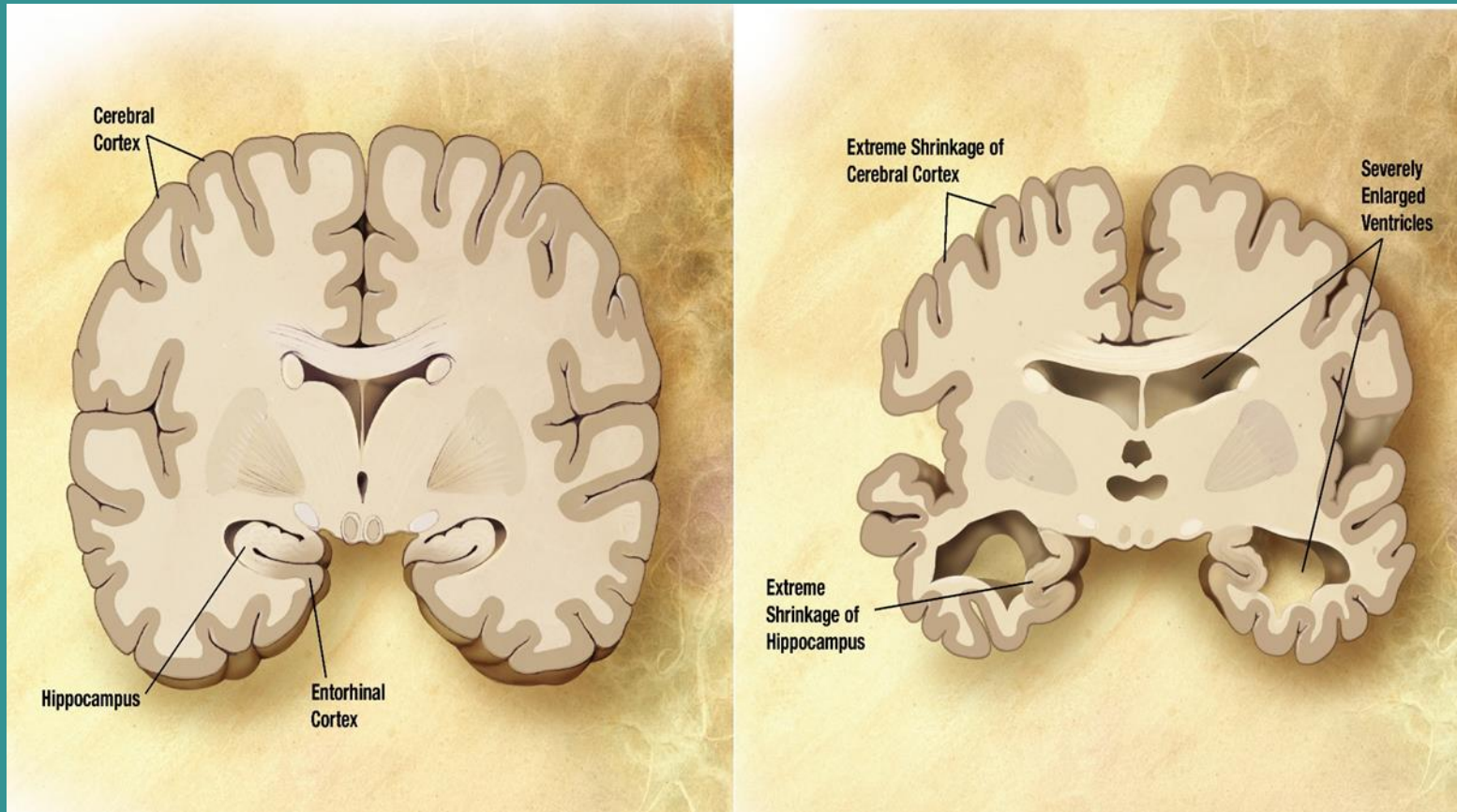

Neuron:

- tvoří tělo s jádrem a výběžky
- dendrity - dostředivé výběžky
- Axon - odstředivý výběžek

Axon obsahuje myelinovou a Schwanovu pochvu, dělen je Ranvierovými zářezy - vede informace ven z buňky

Degenerativní změny na mozku při demenci

GARRONDO. Alzheimer's disease brain comparison.jpg. In: Wikimedia Commons [online]. volné dílo, 13:51, 30 July 2008. [cit. 2013-01-25]. Dostupné pod licencí Creative Commons z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alzheimer's_disease_brain_comparison.jpg

Alzheimerova nemoc

- **onemocnění mozku**, dochází k **zániku mozkových buněk** a následnému ubývání mozkové hmoty
- v mozku **ubývání acetylcholinu**
  - Acetylcholin je látka, která zajišťuje přenos informací mezi mozkovými buňkami
- Úbytek buněk a narušení přenosu informací
= významné **narušení mozkových funkcí**
  - <https://www.youtube.com/watch?v=5S-7oFVKPXo>

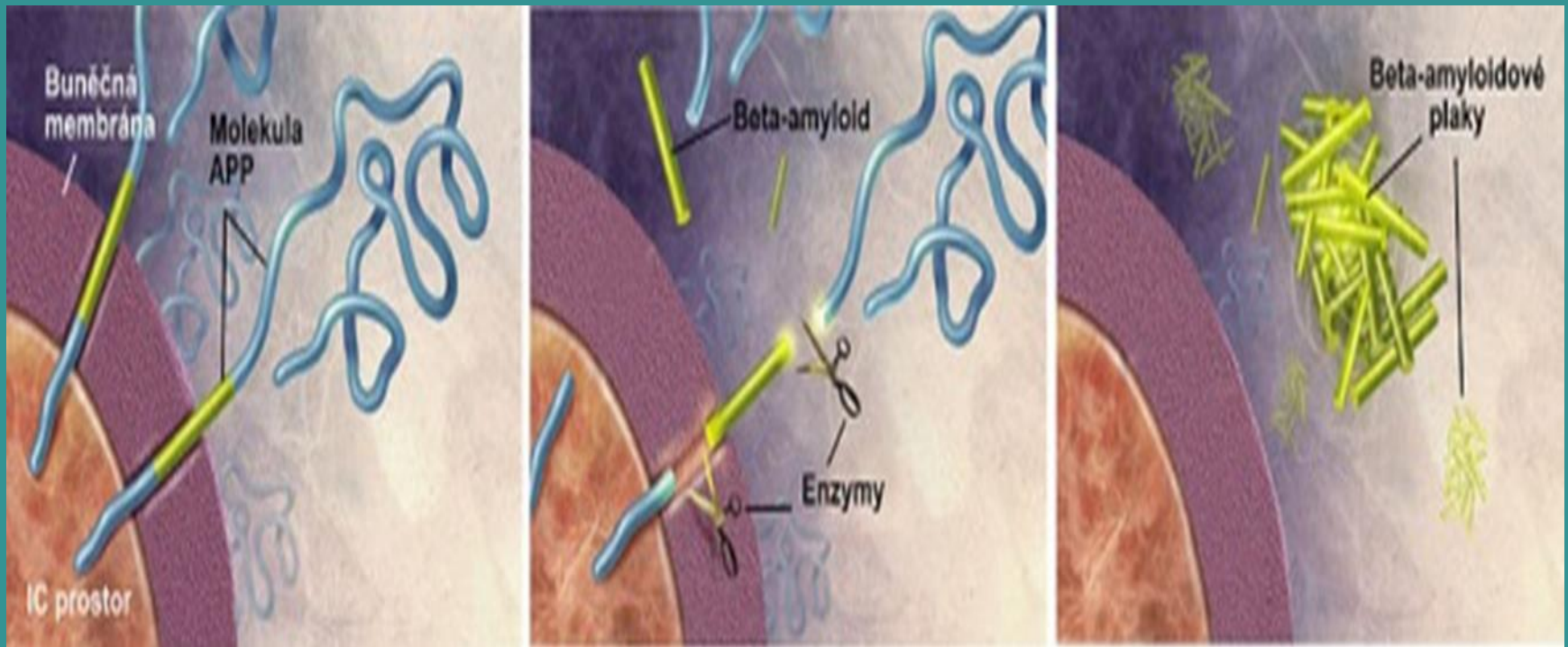
Alois Alzheimer

německý **psychiatr**
a neuropatolog,
který jako první
popsal příznaky
tohoto onemocnění

HAYES, Mike. Alois Alzheimer 003.jpg. In: Wikimedia Commons [online]. volné dílo, 1915. vyd. [cit. 2013-01-25]. Dostupné pod licencí Creative Commons z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alois_Alzheimer_003.jpg?uselang=cs

příčina

- **Není zcela zřejmá**
- určité genetické faktory – **dědičnost (21CH)** -
↑ **tvorba beta amyloidu = degenerační bílkovina = plaky v kůře**, ale i různé genetické abnormality bez dědičného podkladu
- Pro to, aby došlo k **propuknutí** příznaků choroby však musí být splněny **ještě další podmínky**, které zatím nejsou známy

Soubor: Amyloid-plaque formation-cs.jpg.

[Http://www.wikiskripta.eu/index.php/Soubor: Amyloid-plaque_formation-cs.jpg](http://www.wikiskripta.eu/index.php/Soubor: Amyloid-plaque_formation-cs.jpg) [online]. 2011 [cit. 2013-04-03].

Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c9/Amyloid-plaque_formation-cs.jpg

Rizikové faktory

- vysoký věk
- ženské pohlaví, bylo prokázáno, že ženy onemocní Alzheimerovou chorobou častěji než muži
- výskyt onemocnění v rodině, u rodičů, prarodičů, sourozenců
- nízká duševní aktivita a nízké vzdělání
  - <https://www.youtube.com/watch?v=qHCY2mWzYY8> PREVENCE

Alzheimerova choroba-výskyt

- 65 let = 2 – 3 %, každých 5 let se toto procento zdvojnásobuje
- 80 let = postižena polovina populace
- vzácnější formy s časným začátkem vzniku, např. již kolem 40. – 50. roku
- V současné době se odhaduje, že je ve světě kolem 20 miliónů lidí, trpících Alzheimerovou chorobou
- V České republice se počet postižených odhaduje na cca 80 000

Příznaky - porucha paměti

- Na počátku = **zapomnětlivost**, něco hledá, dává **věci na nesprávná místa** (peněženku do lednice apod.)
- detailně **vybavuje věci z dávné minulosti**, a přitom si **nepamatuje, co se stalo před chvílí**, co měl k obědu apod.
- **ptá se na stejné věci nebo stejné věci dokola opakuje**

– <https://www.youtube.com/watch?v=46ejh0793Pw>

Příznaky - poruchy řeči, myšlení

- Nevybavuje si názvy jednotlivých předmětů, pojmenovává je opisem („**to, jak se z toho pije**“, „**to, jak se tím píše**“)
- **Řeč obsahově chudá**, věty **ztrácejí svůj smysl**, ztrácí schopnost abstraktního myšlení, **ztrácí úsudek**, není schopen řešit ani banální úkoly
- Přestává se orientovat v čase, **neví, jaký je den, může se ztratit i na dobře známých místech**
- Netěší ho dál činnosti, které mu dříve potěšení skýtaly
- **Mění se jeho osobnost, chování** - poruchy chování ve smyslu **bloudění, neklidu**, někdy dokonce **agresivity** = nepochopením situace či **strachem z „neznáma“**

Příznaky – neschopnost konat běžné denní aktivity

- Obsluhovat běžné domácí přístroje či dokonce **telefon** se může stát nezvládnutelným problémem
- V počátečních stádiích nemoci může nemocný **dobře** fungovat ve **známém prostředí**, zaběhlém rutinním životě
- **Příznaky se často „odmaskují“ při určité zátěži či změně** (ztráta partnera, hospitalizace apod.).

Příznaky

- progresivní onemocnění = příznaky se **neustále zhoršují**
- Na začátku je ještě schopen postarat se sám o sebe jen s mírnou **pomocí při řešení obtížnějších úkolů** (řešení finančních záležitostí apod.)
- S rozvojem nemoci však ubývá činností, které je nemocný schopen zvládnout sám, bez cizí pomoci
- V nejtěžším stádiu již **není schopen se ani samostatně najíst, neudrží hygienické návyky, může se pomočovat. Stává se zcela závislým na péči okolí.**

Příznaky - shrnutí

I.stádium – 2 – 4 roky = **záměna za stárnutí**

- Zhoršování krátkodobé paměti („**plyn,klíče**“), **prostorová, časová dezorientace**
- **Snížení** iniciativy, průbojnosti, soudnosti, **problémy v komunikaci**, izolace

II.stádium – 2 - 20 let

- Významné výpadky paměti (**nepozná blízké**)
- Snížení soběstačnosti, **bloudí, ztrácí**
- **ztráta nadhledu**, uvědomění si nemoci, **degradace osobnosti**, = hašteřivost, zloba v komunikaci, **sobeckost**
  - **halucinace**/zrakové,sluchové/, **chorobné myšlenky – jsou okrádání**

- citové změny – **nálady, deprese, úzkost, vztek**
- **nespavost + neklid** x spánková inverze
- **poruchy řeči** (obsah...)
- nežádoucí projevy sexuality (deviace)

III. stádium – 1 – 3 roky – těžká

- prohloubení paměťových poruch
- **potíže s příjmem potravy - polykání**
- poruchy hybnosti (**imobilita**)
- **inkontinence**
- prohloubení poruch chování
- **úplná závislost**

Komplikace

- Poruchy paměti = zapomene **zavřít plyn, nechá puštěnou vodu, zapnutou žehličku** apod.
- Porucha orientace = **ztratí se**
- Ztráta soběstačnosti = **riziko prochladnutí, vyhladovění...**
- **snižuje obranyschopnost nemocného** a i banální infekce může znamenat závažné ohrožení života
- průměrná doba přežití je osm let od začátku příznaků

Příznaky- zatížení rodiny

- své potíže si neuvědomuje, žije si ve vlastním světě
- trpí okolím nemocného, kterému se ztrácí člověk nejmilovanější
- Nemocný v pozdních stádiích choroby neví, kde je, kolik je mu let, nepoznává ani své nejbližší, často ztrácí i povědomí o tom, kdo je, čím byl, zda má děti apod.
- uchovává si určité emoční vnímání, je schopen vnímat pocity a cítění lidí kolem sebe - usmívá-li se na něj jeho okolí, bude mít též tendenci se usmívat a cítit se dobře. Uvidí-li kolem sebe stres, napětí, slzy... může ho to zneklidnit a může reagovat neklidem, smutkem, úzkostí....Dá se říct, že zrcadlí emoce svého okolí

Diagnostika

- **Anamnéza** – příznaky (poruchy paměti, myšlení, orientace atd.) a charakteru průběhu onemocnění
- **Plíživý začátek**, příznaky se neustále zhoršují („Nevím, kdy přesně onemocnění u maminky začalo, snad před rokem, dvěma, ale je to pořád horší a horší“).
- V praxi to vypadá tak, že většinou **rodina začne mít podezření** na to, že maminka, tatínek, babička...trpí Alzheimerovou chorobou, **vyhledají proto svého praktického lékaře** a tuto možnost s ním proberou = vyloučit případná jiná onemocnění
- **Fyzikální vyšetření**, elektrokardiograf (EKG), rentgen plic, krev a moč na vyšetření, zhodnocení všech užívaných léků
- **Psychiatrické a neurologické** vyšetření.
- vyšetření počítačovou tomografií (**CT**) nebo **magnetickou rezonancí**

Diagnostika

- ANAMNÉZA
- PSYCHIATRICKÉ, NEUROLOG. KONZ.
- CT, MR = **atrofie**
- SPECT – emisní computer tomography = **PLAKY V KŮŘE**
- EEG
- NEUROPSYCHOLOGICKÉ METODY = paměťové a intelektové **zkoušky (mini-mental test, test hodin..**

<http://www.gerontologie.cz/files/mmse.pdf>

Léčba

- pilířem léčby je chování a přístup pečujících, **vlídný a klidný , bezpečné a příjemné prostředí**
- **Aktivita** - nabídnout nějakou aktivitu, kterou je schopen zvládnout (loupání jablek, skládání prádla apod.), s nemocným **mluvit**, i když vidíme, že nám nerozumí = **navození pohody a nenechávání „mozku v klidu“**

Léčba

- Léky **nevedou k vyléčení**, ale mohou zastavit či **zpomalit zhoršování nemoci** a tím **prodlouží aktivní část života nemocného**
- nezabrání úbytku mozkových buněk, ale **vedou ke zvýšení množství acetylcholinu v mozku** a tak **zlepšují fungování mozku**
- Jde o tzv. **inhibitory acetylcholinesterázy** (blokuji činnost látky, která rozkládá acetylcholin)
  - určeny k léčbě mírné až středně těžké Alzheimerovy choroby a může je předepsat psychiatr nebo neurolog
  - dostupné ve všech lékárnách a v současné době jsou částečně hrazeny zdravotní pojišťovnou

Léčba

- **Nootropika** = PYRACETAM, GERATAM
- Lecitin, Aricept – zlepšují ff cholinergního s.
- **Vitamin C, E, retinol** (proti volným radikálům)
- Antidepresiva
- Terapie nespavosti
- TRÉNOVÁNÍ paměti, aktivizace
- Tělesná RHB
  - <https://www.youtube.com/watch?v=2jtnpJeJQ5o>

hospitalizace

- Při závažných poruchách chování
  - Somatické onem.
  - Selhání pečovatele
-
- https://www.youtube.com/watch?v=USAey2iI_WU – MOTIVACE KE SPOLUPRÁCI
  - <https://www.youtube.com/watch?v=msE3yCVzHGA> OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE

radý a pravidla při pečování o nemocné

- *Odklid'te z místnosti vše, co tam překáží, aby se snížilo nebezpečí pádu nemocného*
- *Zabezpečte plynové a elektrické sporáky a jiné spotřebiče*
- Přikryjte ovládací knoflíky a mikrovlnné i jiné elektrické trouby odpojte ze sítě, když jsou mimo provoz

radý a pravidla při pečování o nemocné

- **Odstraňte i jiné předměty, které by mohly pacienta ohrozit**
- Používáte-li bojler, snižte teplotu pod 50 stupňů, abyste nemocného uchránili před opařením
- U dveří do koupelny a ložnice **odstraňte zámky z vnitřní strany dveří**
- Prostory, kde je vana nebo bazén nechávejte uzamčené

radý a pravidla při pečování o nemocné

- Peněženky, klíče, účty a důležité doklady ukládejte **mimo dosah nemocného**
- Nemocní s Alzheimerovou nemocí mohou různé **předměty přemístit nebo schovat, aniž si to uvědomují**
- Zamykejte nebezpečné látky, jako jsou čisticí prostředky, zápalky a léky

radý a pravidla při pečování o nemocné

- *Zabraňte nemocnému s Alzheimerovou nemocí v řízení auta*
- Váš blízký se pravděpodobně nebude chtít této činnosti vzdát
- Znemožňujte mu přístup k autu. Klíče od auta schovávejte a auto nechávejte zamčené
- Snažte se auto zaparkovat tak, aby je nemocný neviděl

radý a pravidla při pečování o nemocné

- **Kontrolujte, *kam nemocný chodí***
- Nemocní s Alzheimerovou nemocí bývají neklidní a zmatení
- Snadno **mohou bloudit a ztratit se**
- Dveřní zámky upravte tak, aby byly pro nemocného těžko odemykatelné
- Požádejte sousedy, aby vás upozornili, pokud uvidí, že se nemocný pohybuje někde sám
- Kupte nemocnému **náramek**, na který se dá umístít jméno a adresa a dbejte na to, aby jej nosil

radý a pravidla při pečování o nemocné

- Pomoc při péči o vlastní osobu nemocného

Jídlo a pití

- Alespoň jedno jídlo denně konzumujte společně s nemocným. Dbejte na to, aby jídlo mělo co nejvyšší **výživnou hodnotu a aby nemocný během dne vypil dostatek tekutin**

Oblékání

- Pro nemocného je někdy obtížné **vybrat si**, co si má obléci. Zkuste mu **připravit každý den** oblečení sami

radý a pravidla při pečování o nemocné

- Potřebuje-li nemocný pomoc při oblékání, **podávejte mu jednotlivé kusy oblečení a říkejte mu, jak si je má obléci.**
- Dbejte na to, aby nemocný **denně užíval všechny léky**, které má předepsány. Nespoléhejte na to, že si nemocný vezme léky sám. Dávejte mu je raději sami, abyste si byli jisti, že je užívá včas a ve správném množství. Léky uchovávejte ne bezpečném místě, abyste zabránili tomu, že si jich nemocný omylem vezme více.

Komunikace a chování

- **obtížné se dorozumět a být pochopen**
- jedná a chová se způsobem, který vás může znechutit nebo rozčílit = **důsledek nemoci a ne záměr**
- **potíže porozumět smyslu řečeného, ale velmi citlivý na to, jak se co říká** = vlídným a klidným tónem
- Způsob komunikace **volte oznamovací ne tázací**
- Rozptylujte pozornost nemocného
- Vyhybejte se diskusím o realitě

Komunikace a chování

- Např. místo abyste se ptali: „*Chceš se jít vykoupat?*“, oznamte: „***Koupel máš připravenou, tady je ručník***“.
- Nemocný chce jít například sám ven. Místo, abyste řekli: „*Kam chceš teď jít? Nemůžeš odejít sám.*“ Řekněte: „***Než odejdeš, pojd' mi tady s tím na chvílku pomoci***“. Pacientova pozornost se zaměří na něco jiného a brzy zapomene na to, co chtěl původně dělat.
- Nemocný si často **realitu neuvědomuje a není schopen rozlišovat minulost a přítomnost**. Může dokonce zapomenout, kdo jste. Místo abyste řekli: „*Tatínkovi nemůžeš zavolat, je přeci už tolik let mrtev*“, řekněte: „***On teď určitě není doma. Zavoláme mu později.***“

radý a pravidla při pečování o nemocné

- *Plánujte každodenní činnost pro nemocného*
nudí se = rádi by něco dělali, ale nevědí co a jak
- připravit jim **na každý den nějakou činnost**
Úkoly *jednoduché*, vhodné je, když se činnosti *opakuji*
- *Pracujte spolu* s nemocným a obtížnější část úkolů udělejte případně sami (např. při pečení koláče sami obstarajte vážení nebo odměřování surovin)
- procházky v přírodě, cvičení zmírňuje neklid a zlepšuje spánek.

CVIČENÍ:

- Uved'te příklady ošetrovatelských **PROBLÉMŮ** u pacienta s Alzheimerovou demencí.
- Navrhněte možnosti zajištění bezpečnosti nemocného v domácím prostředí a ve zdravotnickém zařízení.

OŠE.PROBLÉMY

- Porucha kognitivních funkcí
- Myšlení porušené
- Komunikace verbální porušená
- Paměť porušená
- Poranění, zvýšené riziko
- péče o sebe sama nedostatečná
- pečovatelská role, přetížení(riziko)
- pohyblivost porušená
- výživa porušená, nedostatečná
- polykání porušené
- riziko aspirace
- spánek porušený
- tělesné tekutiny, riziko deficitu
- imobilizační syndrom, riziko
- bezmocnost

- hospitalizace – při závažných poruchách chování-intenzivní noční neklid
- selhání pečovatele
- diagnostické pobyty
- gerontopsychiatrická odd.
- zařízení pro hospitalizaci dementních pacientů
- domovy důchodců se zvláštní psychiatrickou péčí
- LDN
- STACIONÁŘE
- Alzheimerovské společnosti –edukace, sponzoring

Pomoc rodinám – pečovatelům

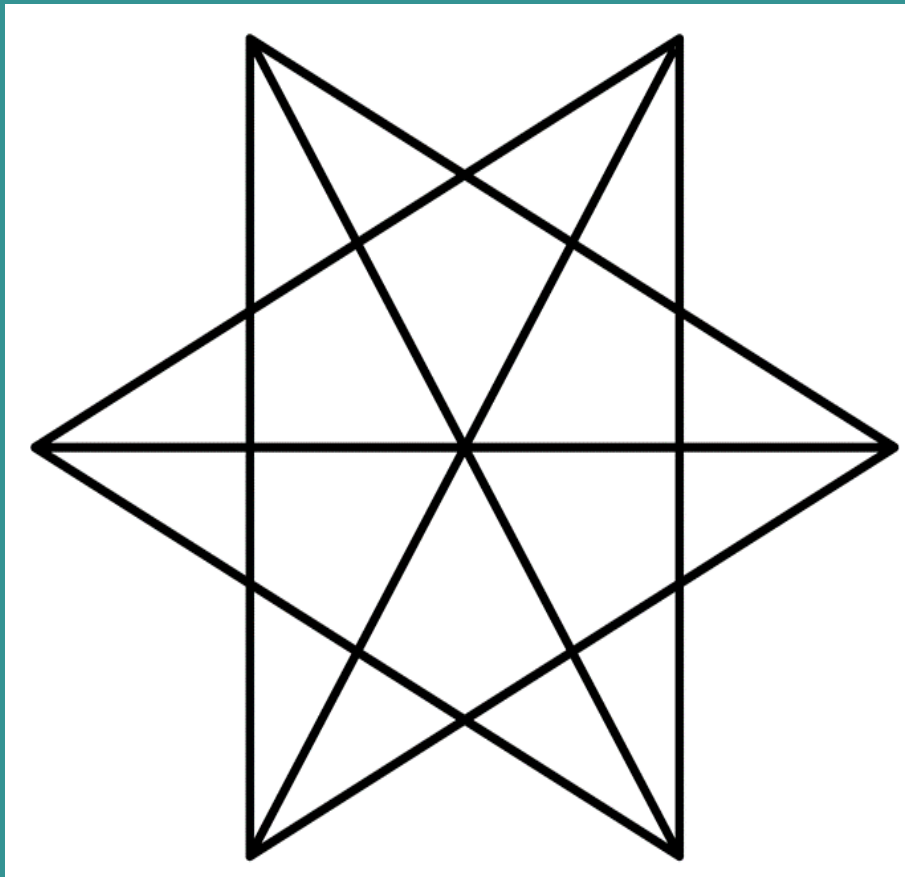
- www.gerontologie.cz
- <http://www.alzheimer.cz/>
- Sdružení, stacionáře, sociální pomoc.....
  - RESPITNÍ PÉČE = odlehčovací = pomoc pečovatelům – odpočinek, regenerace – částečně hrazena
  - <https://www.youtube.com/watch?v=YwoVeX6ArL8>

Děkuji za pozornost

- na závěr si pocvičte paměť a spočítejte, kolik je trojúhelníků na obrázku:

– <http://www.mozkocvicna.cz>

Zdroj:

<http://www.prvnikrok.cz/detail-video.php?video=9>

<http://www.gerontologie.cz/showdoc.do?docid=25>

<http://www.gerontologie.cz/showdoc.do?docid=25>

<http://www.youtube.com/watch?v=0XNlmgCQwQ8> - VIDEO 14 MIN

Zdroj:

- SLEZÁKOVÁ, Lenka, a kol. Ošetřovatelství pro zdravotnické asistenty I. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 188 s. ISBN 978-80-247-1775-3.
- <https://www.nemji.cz/prava-pacientu-trpicich-alzheimerovou-chorobou-nebo-jinymi-formami-demence/d-3765/p1=1125>
- <http://www.alzheimer.cz/pro-rodinne-pecujici/tipy-pro-pecujici/jak-pecovat-o-nemocneho-v-pokrocilem-stadiu-demence/>
- <https://ose.zshk.cz/vyuka/edukace.aspx?id=13>
- <https://ose.zshk.cz/vyuka/lekarske-diagnozy.aspx?id=59>
- <https://ose.zshk.cz/vyuka/kazuistiky-cvicne.aspx?id=23>